

VIJFDE HOOFDSTUK.

Het voorjaar was gekomen, de sneeuwmassa's waren gesmolten. De wind was zoel, een teergroen waas bedekte de aarde, de berken liepen uit. — De broeders zijn nu bezig van Jukola naar Impivaara te verhuizen. Langs den bochtigen, steenigen weg trekken zij voort, de buks op den schouder, den knapzak, waarin ze hun jachtgerei bergen, op den rug. Juhani gaat voorop, en naast hem loopen Jukola's groote, kwade honden, Killi en Kiiski. Daarachter komt Valko, het witte, eenoogige paard van de broeders, door Timo bij den teugel geleid; de anderen volgen den wagen en helpen den ouden hengst over de zwaarste gedeelten van den weg heen. Heelemaal achteraan komt Eero, met in zijn armen Jukola's haan, waarvan de broeders niet hebben willen scheiden, maar dien ze als een verkondiger van den ochtendstond meevoeren naar de verlaten vlakten van den Impivaara. Op de kar staat een kist, waarin wolven- en vossenklemmen en verder een ijzeren pot met twee eikenhouten kommen, een grooten soeplepel en zeven kleinere houten lepels, benevens hetgeen verder onmisbaar is bij het koken. Op de pot ligt een grove zak, vol erwten, en daarop, in een kleineren zak, spartelt en miauwt Jukola's oude kat. — Zoo verlieten de broeders hun ouderlijk tehuis. Zwijgend en bedroefd trokken ze voort langs den oneffen boschweg. De hemel was helder en blauw, het weer stil; de zonneschijf daalde reeds in het Westen achter de bergen.

„De mensch is als een varensgezel op de stormachtige levenszee,” kwam Juhani. „Nu zeilen ook wij weg van onzen dierbaren huiselijken haard, het woeste woud door op ons vierwielig vaartuig naar het steile, rotsige eiland van Impivaara. Ach!”

„Het scheelt niet veel of ook ik moet me de tranen uit de oogen wisschen,” klaagde Timo.

„Dat verwondert me niet, broeder, nadat ik mijn eigen hart heb gepeild. Maar wat helpt dat in deze wereld! Het gemoed van den man moet hard zijn als de witte rolsteen.

Tot zwerven is de mensch geboren. Hij heeft hier geen rustplaats."

„Een tijdlang verblijft de mensch hier op aarde, werkt en zwoegt, zwoegt en werkt, tot hij ten laatste ineenzakt en zijn einde vindt gelijk een rat in de val."

„Juist zoo, Timo."

„En als dat nog maar alles was, maar dan begint het eerst!"

„Je bedoelt, dat we rekenschap zullen moeten afleggen van onze daden, Simeon? Dat is waar."

„Dan zullen we, zonder eenige valsheid of draaierij, moeten zeggen: Heere, hier ben ik, zie mijne verantwoording."

„Ja Timo, de mensch moest altijd denken aan het einde: maar hij is verhard in de zonde."

„Verhard, verhard; ja, dat moet ik toegeven," kwam Juhani. „Maar we zijn nu eenmaal allemaal zoo, God erbarme zich onzer. Laten we van nu af, wanneer we ons eenmaal gevestigd hebben en een warm, vredig huis hebben gebouwd, in ernst probeeren te leven, zooals het vrome mannen betaamt. Broeders, laat ons een vast verbond sluiten en ons, daarginds in ons nestje, eendrachtig te weer stellen tegen de verleidingen der zonde, tegen alle haat, strijd en vervolging. Weg met vervolging, weg met haat en hoogmoed!"

„En pocherij."

„En pocherij, ja Eero."

„En mooie, zondige kleren."

„En mooie, zondige kleren."

„En schokkende kerkwagens en alle kerkelijke praal en pracht en toebehooren."

„Wat? Wat zeg je?"

„Hij steekt er weer den gek mee," nijdaste Simeon.

„Dat merk ik. Pas op, dat ik je niet in je nekvel neem, als ik me tenminste iets zou aantrekken van dat geklets van zoo'n snertjong als jij, maar dan zou ik geen man zijn. Maar — hoe heb jij dien haan vast, kwaje aap? Waarom gaat dat arme beest zoo te keer?"

„Ik tilde alleen z'n vleugel een beetje op, die zoo slap neerhangt."

„Ik zal jou optillen, wacht maar! Pas maar op, dat ik je

niet bij je lurven neem. Ik zeg je, het is de beste haan in onze heele parochie, geenéén doet zoo goed z'n plicht. Den eersten keer kraait ie om twee uur, voor de tweede maal om vier. Dat is de beste tijd om op te staan. We zullen hier in de wildernis veel plezier van dien haan hebben, — en van onze poes, daar boven op den wagen. O, arme Matti, arme kleine Matti! Je schudt zoo heen en weer en kijkt zoo angstig uit je zak en miauwt zoo droevig. Au au, arme ouwe stumper, ondeugd! Je oogen zijn al zoo dof en je gemauw klinkt zoo klagelijk, doch misschien knap je wel weer op als je de dikke vette veldmuizen ziet. Ik hoop het. Maar met jullie, Killi en Kiiski heb ik het meeste medelijden. Jullie zijn, evenals wij, geboren en getogen op Jukola, als waren jullie onze eigen broeders. Wat zien jullie me aan, met brandende oogen! Het is waar, Killi, het is waar, Kiiski, m'n jongen, het is waar! En jullie kwispelen zoo blij met je staart! O, arme, beklagenswaardige schepselen, ik moet weenen, weenen!"

„Vergeet den raad niet, dien je mij daarnet zelf hebt gegeven," kwam Timo. „Verhard je hart, verhard je hart!" „Ik kan niet, wanneer ik moet heengaan van mijn dierbaar geboortehuis."

„Ja, deze dag valt ons allen zwaar," erkende Tuomas. „Maar in Impivaara zullen we spoedig een ander tehuis hebben, dat ons misschien gauw even dierbaar zal zijn!"

„Wat zeg je, broeder? Noch in den hemel, noch op aarde is er een plaats, die wij zoozeer beminnen als de plek, waar we geboren en opgegroeid zijn, als de akkers, waar we als kleine kinderen rondkropen."

„Zeker drukt ons het afscheid van ons ouderlijk huis zwaar, zooals het eigen boschje den jongen haasjes lief is."

„Hoe drukte een hazemoeder zich vroeger uit, wanneer ze voelde dat ze weer drachtig was en het kleine haasje plaats moest maken, omdat nieuw grut verwacht werd?"

„Scheer je weg, jongetje. En vergeet nooit wat ik je geleerd heb: Leer los te komen uit iederen strik, denk er aan dat iedere val een gevaar is."

„Juist. En het jong rent weg over het moeras, rent weg met de gekloofde lip, droevig glimlachend. Zoo verlaat

men huis en haard bij het weemoedige schijnsel der avondzon."

„Zoo ging het met het haasje."

„Goed, Eero, goed — zoo trok het haasje weg van het ouderlijke leger. Zoo trekken ook wij weg. Vaarwel, mijn tehuis — ik zou je drempel, je mesthoop willen kussen nu!"

„Zoo is het, broeder," zuchtte Aapo.

„Spoedig zullen we aan den arbeid gaan, veel en moeizaam werk wacht ons. Spoedig zullen de bijlslagen weerklinken, zullen de stammen ter aarde storten, — spoedig zal zich op de Impivaara-vlakte een statig huis verheffen midden in het diepe woud."

Zoo spraken de broeders, terwijl ze de sombere woestijn doortrokken. Langzamerhand steeg de bodem, de weg kronkelde in vele bochten omhoog naar een met machtige boomen begroeide hoogvlakte, die Teerimäki genoemd wordt. Hier en daar zagen ze met mos begroeide rotsblokken, reusachtige heuvels gelijkend, waar omheen diep in de aarde gewortelde dennen hun breede kruinen bogen voor den wind. De wagen schokte voort over den ongelijken weg en de oude Valko had het niet gemakkelijk. Maar de broeders deden wat ze konden om hun eenoogig rij- en trekdier den last te verlichten. Eindelijk bereikten ze den top, en terwijl ze uitzagen over de vlakte, lieten ze Valko rusten. In de verte ontwaarden ze dorpen, velden, akkers en blauwende meren en in het Westen, tusschen het hout, den hoogen toren van de kerk. Maar tegen de hellingen in het Zuiden lag Jukola als het verloren geluksland, — en wederom vervulden weemoedige gedachten hen. Ten slotte wendden ze den blik naar het Noorden; daar zagen ze den hoogen Impivaara, met zijn steile wanden, duistere ravijnen en spelonken en door den storm geteisterde dennen tegen de zwarte rots. Maar aan den voet van den berg, op de plaats waar ze zouden wonen, ontdekten ze een vriendelijk noodende open vlek vol boomstompen en daar beneden de dichtbegroeide laagvlakte, die hun de mooie, rechte stammen zou leveren voor hun huis. Verderop tusschen de dennen zagen ze het blanke, kristalklare meer Ilvesjärvi, terwijl aan

de Noordwestelijke helling van den Impivaara de ondergaande zon den hemel in gloed zette. En de heerlijke vonk der hoop lichtte in hun oogen, ze schepten nieuwen moed en haalden diep adem.

Ze vervolgden hun tocht naar hun nieuwe tehuis, al vlugger en vlugger ging het. Sterk glooide de grond, ze liepen over de heide te midden der fier oprijzende stammen, terwijl aan hun voeten afwisselend heide, gele braambessen¹⁾ en verdord gras den armelijken bodem bedekten. Eindelijk kwamen ze aan een zandigen weg, die van de hoeve Viertola naar de kerk leidde. Dien staken ze over en volgden daarop hun eigen boschpad, dat langs den rug van den berg voerde.

„Hier is de plaats, waar de slangen hun rechtspraak hielden,” vertelde Aapo, terwijl ze langs de helling afdaalden naar de verlaten Sompio-moerassen. „De koning, de zeldzame witte slang met de buitengewoon kostbare kroon op den kop, trad als rechter op. Maar een moedig ruiter ontroofde hem de kroon, zooals de sage meldt:

Er was eens een ruiter, die den slangenkoning zag met de schitterende kroon op het hoofd. Hij reed op hem toe, pikte met de punt van zijn zwaard de kroon van des konings hoofd, gaf zijn paard de sporen en reed als een wervelwind weg met zijn kostbaren buit. Maar de slangen bedachten zich niet lang. Haastig begonnen zij de achtervolging van den brutalen roover, schoten naar voren en rolden zich op tot een wiel. In duizenden wentelingen stoven ze den ruiter achterna, als hoepels waar kinderen mee spelen. Spoedig hadden ze hem ingehaald en wielden in grooten getale rond de pooten van het paard, rekten zich en gleden omhoog tegen de zijden van het rijdier. De ruiter verkeerde in groot gevaar. In zijn wanhoop wierp hij zijn hoed naar hen. Woedend scheurden ze den hoed aan flarden en verslonden de stukken. Maar lang hielp dit niet. Dra wentelden de slangen opnieuw in zijn spoor, zoodat het zand hoog opwolkte. Al dieper drong de ruiter de sporen in de zijden van het snuivende paard, in stroomen liep het bloed neer bij de deerlijk verwonde, van zweet druipende

¹⁾ Een typisch Skandinavisch gewas.

flanken, het schuim stond het dier op de lippen. De ruiter vluchtte het bosch in. Doch dat was voor zijn vijanden geen beletsel. Nu kwam er een rivier op zijn pad. In wilden ren doorkliefde hij den kolkenden stroom, veilig bracht de hengst hem naar den overkant. Maar ook de slangen bereikten den oever der rivier. Met het geweld van een waternival stortten ze zich in de golven. Snel als de stormwind zwommen zij naar de overzijde, hoog spatte het schuim op. De man reed verder, radeloos, achtervolgd door de woest rondwielende ondieren. Daar zag hij op een afstand een brandend veld. Hij joeg zijn paard het vuur in, wikkelde zich in zijn mantel, die doornat was van het water en sprong met zijn ros in de vlammenzee. Ook de slangen aarzelden geen oogenblik. Nu reed hij gelijk een hemelsche ruiter, die door gouden wolken de heerlijkheid tegenijlt. Opnieuw gaf hij zijn paard de sporen, hij dreef het staal diep in de sidderende flanken en weer vloog het dier vooruit. Ten slotte viel het edele strijdros steunend neer en blies den laatsten adem uit. De man echter stond veilig in de klare, koele lucht, bevrijd van zijn gruwelijke achtervolgers. Het vuur had de niet te tellen slangen verteerd. Juichend stond daar de held, met stralende oogen, den wonderschoonen schat in de handen.

Dat was de sage van de kroon van den witten slang op den Teerimäki-berg."

„Een prachtige sage," zuchtte Juhani voldaan. „En een nog prachtiger kerel, die den slang z'n kroon afnam en deze als zijn eigendom behield. Een geweldig man!"

„Weinigen zien den witten slang," merkte Tuomas op; „maar wie hem ziet, wordt volgens de ouden ongelooflijk wijs."

„Er wordt ook gezegd dat hij, die in de lente, nog vóór de koekoek roept, een brilslang vangt, ze kookt en het vleesch opeet, de taal der raven zal verstaan, waardoor hij te weten komt wat zal gaan gebeuren."

„Ja, maar ook wordt gezegd dat wie in het voorjaar een brilslang vangt, nàdat de koekoek geroepen heeft, en dan verder alles net zoo doet, dat die ook de taal der raven zal verstaan, waardoor hij zal weten wat hem vroeger overkomen is."

„Eero, wat praat je toch dom. Dat weet immers iedereen, ook zonder dat hij slangenvleesch heeft gegeten. Nu bewijs je dan toch wel dat je, wat je verstand aangaat, zoo achterlijk bent als het achtereind van een koe. „Hij zal weten, wat hem vroeger overkomen is!” Is dat een gedachte, die voortkomt uit de hersenen van een man? Foei, foei!”

„Maak je niet kwaad, Juhani,” kwam Aapo. „Of hij praat onzin, óf hij probeert grappig te zijn. Laat hem z'n gang gaan. Maar in ieder geval is het een merkwaardige vraag, die hij hiermede opwerpt. Laten wij zijn woorden eens overdenken; me dunkt, we kunnen daar veel uit leeren. Te weten en te verstaan wat ons vroeger overkomen is, houdt groote wijsheid in. Wanneer je nauwkeurig overweegt welke van de handelingen, die je begaan hebt, goede vruchten hebben afgeworpen en welke slechte, en wanneer je daarnaar je leven inricht, dan ben je een wijs man. En ik geloof dat, indien de oogen ons eerder waren opengegaan, wij hier thans niet als vluchtelingen behoeften voort te sluipen.”

„Als wolvenjongen onder den blooten hemel. Maar gedane zaken nemen geen keer.”

„Zoo is het, Juhani,” stemde Tuomas in. „Doch wat we in Jukola verloren hebben, zullen we op den Impivaara inhalen. — Hier broeders, kom hier, allemaal, grijp vast den wagen, zoodat Valko het moeras overkomt. Aanpakken, allemaal! De wielen zakken diep weg in den weeken bodem.”

Ze waren nu onderaan de helling gekomen, liepen het open veld van Seunala-Jaakko over en stonden op het Sompio-moeras. Een dreigend, somber moeras was het, waar tusschen de modderige poelen plukken mos met boschbessen groeiden. Hier en daar stond een lage, kwijnende berk, die weemoedig het hoofd boog in den avondwind. In het midden was het moeras smaller en daar was de bodem vaster en droger, daar stonden dwergdennen en op de mospollen groeide de blauw-groene gagel, die een sterken geur verspreidde. Over deze smalle strook voerde de vrijwel onbegaanbare weg naar den anderen kant van het moeras, waar zwaar en donker dennenbosch tegen de lucht afstak. De broeders liepen nu het moeras over, enkelen naast Valko, duwend en trekkend en sjorrend. Met groote

moeite wisten ze den wagen eindelijk op vasteren grond te krijgen. Heel best begaanbaar was het boschpad ook niet, strompelend moesten ze hun weg zoeken over de knoestige boomwortels. Maar al spoedig zagen ze in de verte een open plek en eindelijk stonden ze dan op de uitverkoren plaats onder den berg, welks wand door spelonken en diepe ravijnen was ingevreten.

Hier had eenmaal de grootvader der broeders, een bekend kolonist, geweldige stukken bosch afgebrand en er z'n kolenmijlers aangelegd. Hij had het land rondom den berg ontgonnen, den zwarten bodem geploegd en geëgd, en ten laatste een rijken oogst in zijn schuren kunnen bergen. Nog stonden aan den rand van het open gedeelte de overblijfselen van de groote graanschuur. Het gedorschte koren bracht hij rechtstreeks naar huis, maar het vervoer van het stroo moest wachten tot er voldoende sneeuw lag. Wat verder weg, op de grens van het open gedeelte en het bosch, zagen ze den uitgediepten zwarten bodem voor den reusachtigen kolenbrandersmijt; daar brandde hij zijn houtskool. Zoo had de boer van Jukola in lang vervlogen tijden op menigen mooien zomerdag gewerkt en gezwoegd in het zweet zijns aanschijns. De nachten bracht hij al wakend door in de plaggenhut bij den mijler. Deze hut nu wilden de broeders voorloopig betrekken.

Zoo ver het oog reikt is de bodem bedekt met boomstompen; in het Oosten, Zuiden en Westen staan de bosschen en naar het Noorden wordt de einder bepaald door den hoogen berg. Wanneer je echter den top beklimt, waarop armzalige, door den wind geranselde boomen groeien, wacht je een wijd vergezicht. Naar het Zuiden zie je recht onder je de glooiende vlakke, daarachter het donkere dennenwoud en nog verder weg de Sompio-moerassen; maar aan den horizon verrijst het blauwende bergland van Teerimäki. Naar het Noorden worden de bergen steeds minder hoog en op de aflopende hoogvlakte, die in vroeger tijden eveneens kaalgebrand is, staat een jong berkenbosch, van paden doorsneden. Daar nestelt in de heide het korhoen en piepen de wijfjes weemoedig. Naar het Oosten ligt een vlakke, met dennen begroeide bergrug, terwijl in het Westen het rotsachtige terrein sterk geaccidenteerd is, met hier en daar op

de met mos bedekte hoogten een lage, maar zware oude den. Daarachter glinstert klaar en helder de vischrijke Ilvesjärvi. Zoo ver je zien kunt is er nauwelijks iets anders dan bosch. Aan alle zijden omringt je de met een blauwig waas overtogen wildernis. In het Noordoosten valt vaag de Viertola-hoeve te onderscheiden, en aan den westelijken einder verrijst de flauwe schim van den kerktoren.

Zoo was de streek, waar de broeders zich gingen vestigen. Dien avond hadden ze hun leger opgeslagen in de nabijheid van de kolenbrandershut. Ze hadden den vermoeiden Valko uitgespannen en lieten het dier vrij grazen, met om den hals een bel. Van boomstronken en dorre takken maakten ze een flink vuur, waarin Simeon forellen braadde, knollen en schapenvleesch. De anderen pakten den wagen leeg en brachten alles op z'n plaats. Toen dit gedaan was, zetten de broeders zich rondom het vuur om hun eersten maaltijd in hun nieuwe rijk te nuttigen. De zon was ondergegaan en een vale schemering spreidde zich over de vlakte.

„Nu gebruiken wij dus ons eerste maal hier in ons nieuwe land; moge dit land ons geluk brengen en God dezen en al onze verdere maaltijden zegenen,” sprak Simeon ernstig.

„Ja, veel geluk; voorspoed en geluk bij al onze ondernemingen,” stemde Juhani in.

„Ik heb een gewichtig voorstel te doen,” kwam Aapo.

„Zeg op!”

„Een lichaam zonder hoofd, dat gaat niet, zeg ik.”

„Nee, dat botst tegen den muur als een kip zonder kop.”

„Nee, en ook al zijn de kippen hun kop niet kwijt, dan nog tuimelen ze van links naar rechts, van voren naar achteren, wanneer ze hun verstand verloren hebben. Dat overkomt den kippen van Tallbackamor nogal eens. En dan beweert de ouwe heks, dat er tooverpijlen door de lucht suizen.”

„Vooruit, broer Aapo, zegt wat je op het hart hebt.”

„Ik heb zoo gedacht: Wanneer we iets bereiken willen, moet een onzer altijd als voorman optreden, leiding geven bij de voorbereidingen en het werk en in geval van oneenigheid beslissen. Kortom: terwille van de orde moet een onzer de macht hebben te bevelen.”

„Ik ben de oudste," viel Juhani heftig in.
„Jij bent de voorste en eerste in de rij van ons broeders, moge je de rechten van den eerste hebben."
„Ja, ik ben de eerste, en ik zal weten, hoe gehoorzaamheid van jullie te eischen. Als jullie nu maar wilt gehoorzamen!"
„Dat is billijk," meende Aapo. „Maar in elk geval moeten we ieders oordeel in kwesties van gemeenschappelijk belang overwegen."
„Vooral naar jouw raad zal ik graag luisteren," betuigde Juhani. „Maar ik ben de eerste!"
„Ja zeker. Maar welke straf zullen we vaststellen voor hem, die weerspannig is en voortdurend moeilijkheden maakt?"
„Ik sluit hem in dat hol daarginds en stapel een hoop steenen van tien pond en zwaarder voor den ingang op. Daar kan hij dan een of twee etmalen zitten, naar gelang van zijn misdrijf. Ja ja, daar moet hij dan maar met zijn duimen draaien en zich voorbereiden op een beter leven."
„Daar ben ik het niet mee eens," protesteerde Lauri.
„Ik evenmin," viel Tuomas hem bij.
„Ben ik soms een everzwijn, dat in bergholen woont? Ik denk er niet aan," stoof Timo op.
„Jullie maakt je schuldig aan muiterij."
„Die paragraaf deugt niet, Juhani," vond Tuomas.
„Ik ben geen wild zwijn en geen das," hield Timo vol.
„Gedraag je dan behoorlijk en maak mijn toorn niet gaande."
„Maar ik ben geen wild zwijn en geen wolf. Hei hei! Zelfs geen beer of geen rat! Heb je gehoord wat Kaakola-Judas zei. . . ."
„Mag ik eens wat zeggen?" kwam Aapo.
„Graag. Wat wou je zeggen?"
„Dat ook ik het niet eens ben met de strafparagraaf, die je voor ons wilt opstellen; ze lijkt me veel te streng en te wreed."
„Zoo, dus jij bent het niet met me eens? Je bent het er niet mee eens? Je bent het er werkelijk niet mee eens? Stel dan een verstandiger strafbepaling voor, wanneer ik nooit begrijp wat goed of verkeerd is."
„Dat heb ik niet gezegd."

„Stel jij dan een paragraaf voor, die iedereen naar het zinnig is, jij, Jukola's profeet.”

„Ik ben volstrekt geen profeet, maar zoiets....”

„Kom op met je paragraaf!”

„Zoiets....”

„Je paragraaf, je paragraaf! Doe een voorstel voor de eenige verstandige paragraaf.”

„Je bent gek! Je schreeuwt als een mager varken. Waarom schreeuw je zoo en zit je zoo met je hoofd te schudden?”

„Je paragraaf, zeg ik. Je spiksplinternieuwe, wijze paragraaf! Kom op er mee, ik zal zwijgend naar je luisteren als de haas naar de kwakende kikvorschen.”

„Ik heb het me zoo gedacht: Wie niet wil luisteren naar raad en naar bevelen, en wie voortdurend zich onwillig betoont en tweedracht tusschen ons zaait, die wordt uit onzen kring gestooten en weggejaagd.”

„Ja, dat moet onze wet zijn,” kwam Tuomas.

„Daar ben ik het mee eens,” stemde Lauri in.

„Ik ook.”

„Ja Timo, daar zijn we het allen mee eens,” meende Simeon. „Allen.”

„Hm!” gromde Juhani. „Dus dat is dan afgesproken, en denk er om, wie van nu af lust heeft ruzie te maken, die krijgt een trap onder z'n achterste en vliegt eruit. Wat zullen we morgen gaan doen, jullie Morianen? Ik zal je wel leren.”

„Onze oudste broeder is een beetje kwaad, maar laat dat de vredige en opgewekte stemming van dezen avond niet bederven,” kwam Aapo sussend.

„Wat doen we morgen zoodra het licht wordt?”

„Natuurlijk moeten we eerst het huis bouwen,” vond Aapo.

„Dat klopt. Morgenochtend vroeg betrekken vier man, gewapend met een bijl, ieder hun eigen hoek van het huis, ik zelf, Tuomas, Simeon en Aapo. De anderen moeten ons boomstammen brengen. En wanneer het woonhuis en een kleine proviandschuur gereed zijn, moet iedereen haastig op de jacht en op de vischvangst gaan. We moeten een flinken wintervoorraad hebben. Denk er om.”

Eindelijk was de maaltijd afgelopen en legden de broeders zich in de hut ter ruste. De Meinacht was nevelig maar zacht. Uit het moeras klonk de heesche roep van een uil, op den Ilvesjärvi snaterden de eenden, af en toe hoorden ze het felle sissen van een beer. Verder heerschte er diepe rust en vrede in de natuur. Doch in de hut wilde de God van den slaap de oogleden der broeders niet beroeren met zijn zachte vingertoppen. Zwijgend lagen ze naast elkander en tobden over de veranderlijkheid van alle dingen.

„Ik geloof niet, dat een van ons kan slapen,” zei Aapo ten laatste.

„Ja, Timo slaapt al, maar wij liggen ons maar om en om te gooien, we tollen als worsten in een pan kokende soep. Waarom liggen we toch eigenlijk wakker?”

„Ik denk, Juhani, omdat er vandaag een groote verandering in ons leven gekomen is.”

„Daarom ben ik zoo onrustig, zoo verschrikkelijk onrustig.”

„De toestand van ons hart is duister, wie ben ik?” klaagde Simeon. „De verloren zoon.”

„Hm! Een verdwaald schaap.”

„Juhani, we hebben onze bureu verraden en onze christen stamverwanten.”

„Ja, hier liggen we, en hier blijven we, zoolang er wild is in het bosch,” kwam Tuomas.

„Het zal alles wel gaan, als we ons maar verstandig gedragen.”

„Hoor je dan niet, Aapo, hoe de uil roept in het moeras? En dat voorspelt nooit iets goeds. Bloedige vechtpartijen en moord, zeggen de ouden.”

„Kom, kom, Simeon,” trachtte Tuomas hem gerust te stellen. „In het bosch kun je iederen dag den uil hooren. Dat beteekent niemandal.”

„Dit hier is een nederzetting,” mengde Eero zich in het gesprek. „De met plaggen gedekte hoeve Impivaara.”

„Maar nu heeft de toekomstvoorspeller een andere plaats gezocht; nu roept hij vanaf den top der klip, waar heel vroeger, volgens de sage, de bleeke maagd om vergeving harer zonden bad, iederen nacht, zomer en winter.”

„Ja, naar haar is de berg genoemd, Impivaara; ‚impi’ be-

teekent maagd en ,vaara' berg. Als kind heb ik de sage eenmaal gehoord, maar ik ben ze grootendeels vergeten. Broeder Aapo, vertel ze ons en kort ons den langen, droeven nacht."

„Goed Juhani. Timo snurkt, maar laat hem rustig slapen, ik zal jullie de sage vertellen."

In lang vervlogen tijden woonde in de holen van dezen berg een verschrikkelijke, afschuwelijke troll, die de schrik was der menschen, en die den dood van velen op zijn geweten had. Twee felle hartstochten beheerschten zijn leven: het bekijken en betasten van zijn schatten in de verste hoeken der spelonken — en het drinken van menschenbloed. De macht van het monster strekte zich echter slechts uit binnen een straal van negen voet van zijn hol en daarom was hij genoodzaakt met list en overleg te werk te gaan. De troll kon iedere gestalte aannemen, die hij verkoos. Nu eens zag men hem rondwandelen als een knap jongeling, dan weer als een beeldschoone maagd, al naar hij het bloed van een man of een vrouw begeerde. Door de betooverende schoonheid van zijn oogen wist de troll menigeen te bekoren, velen verleidde hij en velen lieten het leven in de afgrijselijke holen van den berg, waarheen het monster zijn onschuldige slachtoffers lokte.

Het was een zoele voorjaarsnacht. Op den groenen, met gras begroeiden heuvel zat een jonge man en omhelsde zijn geliefde, een jong meisje, die gelijk een schoone roos aan zijn borst lag. Dit was een laatste omhelzing, de jongeling zou weggaan en een tijdlang gescheiden zijn van zijn hartsvriendin. „Mijn eigen meiske," zei hij, „nu ga ik heen, maar na honderd zonsopgangen zal ik je weerzien." Zij antwoordde: „Nimmer zendt de zon, wanneer zij ondergaat, een meer teederen afscheidsgroet aan de wereld dan ik jou toezend, mijn liefste, wanneer je van me weggaat. En wanneer de zon opgaat, straalt nimmer de hemel zoo schoon in lichtende vlammen als mijn oogen zullen stralen wanneer ik je tegemoet ijl. En zoolang de lichte dag duurt, zullen alle gedachten, die in mijn ziel zijn, bij jou vertoeven, en in de donkere wereld mijner droomen zal ik aan je zijde gaan." Aldus sprak de maagd, doch de jonkman

zeide: „Heerlijke, lief'lijke woorden hoorde ik je zeggen, maar waarom word ik gekweld door booze voorgevoelens? Mijn vriendin, laten we elkaar eeuwige trouw zweren, hier onder den open hemel.” Zij legden een heiligen eed af voor God, en de hemelen, wouden en bergen waren hun zwijgende getuigen. Maar eindelijk, bij het aanbreken van den dag, omhelsden ze elkander voor het laatst en namen ze afscheid. De jongeling snelde heen en het meisje wandelde langen tijd eenzaam in de duisternis van het woud, droomend van haar geliefde.

Terwijl zij daar stil voortloopt door het dichte dennenwoud, komt haar een beeldschoone gestalte tegemoet. Zij ziet een jonkman naderen, edel als een prins, heerlijk als de gouden morgenstond. De veer op zijn hoed lijkt een brandend vuur. Over de schouders draagt hij een korten mantel, hemelsblauw, met flonkerende sterren bezaaid. Wit als sneeuw is zijn wambuis, om het middel spant een purperroode gordel. Hij ziet het meisje aan; uit zijn oogen laait een vlamme liefde haar tegen, en wanneer hij haar aanspreekt, klinkt zijn stem gelijk een stem uit de schare der gelukzaligen. „Vrees mij niet, schoone maagd, ik ben je vriend, ik schenk je een oneindig geluk als ik je slechts eenmaal omhelzen mag. Ik ben een machtig man, ik bezit schatten en kostbare steenen in grooten getale; indien ik het wilde, zou ik de heele wereld kunnen koopen. Wees mijn lief, ik zal je voeren naar een prachtig slot, daar zul je aan mijn zijde zitten op een lichtenden troon.”

Zoo sprak hij met betooverende stem, en weifelend, verward bleef het meisje staan. Ze dacht aan den eed, dien zij kort te voren had afgelegd en wendde zich af, maar zij voelde zich tot den vreemdeling getrokken en een wonderlijke duizeligheid overviel haar. Daar stond ze, het gelaat in de handen verborgen, de oogen neergeslagen, als voor een stralende zon. Opnieuw keerde ze zich van hem af, maar nog eenmaal zag ze naar de heerlijke gestalte, die haar thans onweerstaanbaar tot zich trok. In een oogenblik lag ze in de armen van den schoonen prins. Hij echter ijde weg met zijn buit; als verdoofd rustte zij aan zijn borst. De tocht ging over steile bergen, door diepe dalen, het woud werd al dichter en donkerder rond hen. Het hart

van het meisje sloeg onrustig, het angstzweet parelde haar op het voorhoofd, want nu meende ze iets wreeds en roofdierachtigs te zien in den verteerenden blik van het wezen. Ze keek om zich heen. In snelle vaart suisden de sombere dennen voorbij. Ze zag op naar des jongelings gelaat; rillingen van afschuw voeren door haar heen, doch haar hart was gevangen in een wonderlijke betoovering.

Zonder onderbreking ging de tocht verder door de bosschen en ten laatste kwamen ze aan een hoogen berg met diepe holen en spelonken. Toen ze er nog slechts enkele schreden van verwijderd waren, gebeurde het ontstellende: De man in vorstelijke kleedij veranderde zich snel in een afzichte ijke troll. Op zijn voorhoofd groeiden een paar hoorns, de nek was dicht beplant met stijve, borstelige stoppels. Het arme meisje voelde scherpe klauwen in haar borst dringen. De ongelukkige gilte en trachtte los te komen uit de haar omknellende armen, maar vergeefs; met een onheilspellend, woedend gebrul sleepte het ondiër haar tot diep in het hol, waar hij haar bloed tot den laatsten druppel dronk. Maar toen geschiedde een wonder. Het leven ontvlood het lichaam der maagd niet, zij bleef voortbestaan als een sneeuw witte, bloedeloze, treurende geest uit het duistere rijk van Kalmas. Met verwondering zag de troll dit. Hij gebruikte uit alle macht zijn klauwen en tanden, maar hij slaagde er niet in, zijn slachtoffer te doodden. Ten slotte besloot hij het meisje voor goed bij zich te houden in den nacht van zijn hol. Maar van welk nut kon zij hem zijn? De troll droeg haar de zorg op voor zijn schatten en edelsteenen; telkens weeraan moest zij ze in lange rijen schikken, en nimmer werd hij het moede er naar te kijken.

Aldus leefde de bleeke jonkvrouw jaren lang, gevangen in het diepste ingewand der aarde, doch des nachts zag men haar in woordloos gebed staan op den hoogsten top van de rots. Wie gaf haar deze vrijheid? Was dat de macht des hemels? Iederen nacht stond zij daar, in storm en regen en bijtende koude, en bad zij om vergeving voor hare zonden. Ze stond daar als een beeld, bloedeloos en blank als sneeuw, zwijgend en onbeweeglijk, de handen gevouwen op de borst, het hoofd gebogen. Het arme meisje durft de oogen niet opslaan naar den hemel, maar onafgewend hecht

haar blik zich aan den kerktoren, ver weg achter de bosschen. Steeds fluistert een geheimzinnige stem haar woorden van hoop in het oor, en als een verre vonk, duizend mijlen weg, schittert die hoop haar tegen. Zoo brengt zij den nacht door boven op den berg. Van haar lippen klinkt geen klacht, geen zucht verheft haar borst. Op die wijze vergaat de duistere nacht, maar bij het eerste morgenlicht sleept de meedoogenlooze troll haar terug in het hol.

Nauwelijks was de zon honderd malen opgegaan over de aarde, toen de jongeling, de geliefde van het meisje, vroolijk terugkeerde van zijn reis. Doch zij snelde hem niet tegemoet, ze verwelkomde hem niet. Hij vroeg waar ze was, doch niemand kon hem daarop antwoord geven. Onvermoeid zocht hij haar dag en nacht, overal, maar steeds vergeefs. Het meisje was spoorloos verdwenen, gelijk dauw in den morgen. Ten slotte gaf hij de hoop op, hij deed afstand van de vreugden des levens en wandelde nog een tijdlang als een zwijgende schaduw rond op aarde. Doch eindelijk, bij het aanbreken van den ochtend, verduisterde de nacht van den dood het licht van zijn oogen.

Maar de bleeke maagd doorleeft eindeloos lange jaren: overdag in het hol van den berggeest, zonder ophouden diens schatten poetsend, des nachts op den top van de rots. Daar staat zij, als een beeld, bloedeloos en blank als sneeuw, zwijgend en onbeweeg'lijk, de handen gevouwen op de borst, het hoofd gebogen. Zij waagt het niet, het gelaat te heffen naar den hemel. Onafgebroken hecht haar blik zich aan den kerktoren, ver weg achter de bosschen. Zij klaagt niet, geen zucht ontsnapt aan haar borst.

Op een lichten zomernacht staat het meisje wederom op den berg en denkt aan den tijd, dien zij in smartelijke gevangenschap heeft doorgebracht, en honderd jaren zijn voorbijgegaan sedert den dag, dat zij afscheid nam van haar hartsvriend. Ontzetting grijpt haar aan; het duizelt haar en het koude zweet, dat op haar voorhoofd parelt, valt in druppels neer op het mos aan haar voeten wanneer ze bedenkt, hoe hopeloos lang die tientallen jaren geweest zijn. Nu verstout ze zich voor het eerst, op te zien. Na een tijdje ontwaart ze een wonderlijk schijnsel, dat als een vallende ster door het hemelruim naderkomt. Doch hoe dichterbij

het licht komt, des te meer verandert het van vorm. Het is geen vallende ster, maar de zalig-geworden jongeling, met een vlamvend zwaard in de hand. Juichend van geluk herkent ze zijn gelaat, haar hart begint hevig te bonzen. Nu ziet ze haar liefste van vroeger terug. Maar waarom nadert hij haar met een zwaard in de hand? Ze verwondert zich daarover en stamelt met zwakke stem: „Zal dit zwaard een einde maken aan mijn lijden? Hier is mijn boezem, gij jonge held. Doorboor dien met uw zwaard en wanneer ge kunt, schenk mij dan den dood, waarnaar ik zoozeer heb verlangd.” Zoo sprak ze. Doch de jongeling bracht haar niet den dood, maar de vervulling der jubelende belofte van het leven.

Met liefdevollen blik sloot de jonkman haar in zijn armen, kuste haar — en op hetzelfde oogenblik voelde het bloedeloze meisje een levenwekkenden bloedstroom als een waterval door haar aderen bruisen. Haar wangen gloeiden gelijk het morgenrood, haar blanke voorhoofd straalde van vreugde. Zij legde haar blond-gelokte hoofdje op den arm van haar liefste en zag op naar den klaren hemel. De last aan leed en smart van tientallen jaren viel van haar af. De vingers van den jongeling speelden met haar lokken, die zoo wonderschoon uitwoeien in den wind. Heerlijk, goddelijk heerlijk was de ochtend der bevrijding, de vogels kwetterden in de dennen op de verlaten berghelling, in het Oosten verrees de lichtende zonneschijf boven de kim. Deze ochtend geleet op dien, waarop de gelieven eenmaal, lang geleden, afscheid namen op de groene vlakte.

Thans kroop de woedende troll bij den rotswand naar boven, stijf stonden de borstelige nekstekels. Hij wilde het meisje terugvoeren in zijn hol. Maar nauwelijks had hij zijn kromme klauwen naar haar uitgestrekt, of des jongelings zwaard doorboorde, snel als de bliksem, zijn hart, zoodat het zwarte bloed over de rotsen spatte. Het meisje wendde het gelaat af en drukte haar hoofdje tegen de borst van haar minnaar, terwijl de troll onder ijzingwekkend gebrul de helling afrolde en den laatsten adem uitblies. Aldus werd de aarde ten laatste van dit vreeselijke monster bevrijd. Omhuld door een zilver glanzende wolk stegen de maagd en de jongeling op naar de hemelen, zij rustend op de knie

van haar geliefde, gelukkig glimlachend. Zoo snelden zij door de ruimten; en bosschen, bergen en dalen met hun ravijnen, spelonken en zijdalen verzonken beneden hen in de diepte, en alles verdween ten slotte als een blauwige rook voor hun oogen.

Dit was de sage van de bleeke maagd, die Aapo zijn broeders in de plaggenhut vertelde, den eersten slapeloozen nacht op de heidevlakte van Impivaara.

„Daar wordt Timo wakker, juist nu het verhaal uit is,” kwam Juhani.

„Waarom slapen jullie niet?”

„We vertellen mekaar sagen. De sage van het meisje en den troll.”

„Er wordt beweerd, dat die afschuwelijke troll nog in leven is,” zei Simeon. „Jagers hebben hem gezien; hij moet slechts één oog hebben, dat 's nachts gloeit als een vurige kool.”

„Wat is den ouden boer van Kuokkala — zijn ziel ruste in vrede — enkele jaren geleden niet overkomen tijdens de jacht op korhoenders? Toen hij tegen middernacht hier op de vlakte ging liggen bij z'n vuur, zag hij een gloeiend oog daarginds aan den rand van de klip, en hij hoorde een stem, die steeds weer riep: ‚Zal ik slaan, hé, zal ik slaan?’ Wel duizend keer herhaalde de stem die woorden, zeide hij — hij was er nog een van de oude soort en om den drommel niet bang. Ten laatste werd hij kwaad en riep: sla dan, voor den duivel!”

„Ja, en toen gebeurde er natuurlijk niets.”

„Vertel hoe het verder ging, Timo?” vroeg Juhani.

„Meteen valt een grijnzend skelet naast den oude in het vuur, het sist en de damp slaat er af. Het komt aansuizen met de kracht van tien man en het vuur dooft tot den laatsten vonk. Maar toen neemt de oude zijn buks en sluipt stilletjes weg, hoewel hij, zooals Juhani zei, er nog een van de oude soort was en niet bang uitgevallen.”

„Zoo zijn we dan nu terecht gekomen in het rijk van de spoken en de duivelen,” meende Simeon.

„We zijn hier naar toe verhuisd en we zullen hier zonder vrees wonen,” verklaarde Aapo rustig. „Zelfs wanneer de

troll nog leeft, is hij toch niet veel meer waard. Dat zien we uit zijn optreden tegen den boer van Kuokkala. Zoo kwaad als hij was, kon hij alleen maar het vuur dooven, en dat eerst nadat hem gezegd was, z'n gang te gaan. Zijn macht is voor altijd gebroken door het zwaard van den jongeling."

„Maar ik beklaag het meisje, dat daar in dat hol moest leven, samen met dien verdomden smeerlap," kwam Juhani.

„Waarom bood ze dan ook geen weerstand aan de verleiding!"

„Nee, dat moet je niet zeggen, Simeon. Verbeeld je dat er bijvoorbeeld eens een koningsdochter naar jou toegekomen was, met sierlijke pasjes, in een bloeiend, vredig dal, gekleed in zijde en sjaals en geurend naar heerlijke pommade, schoon als een juist ontbloeiende roos. Wanneer zoo'n schatje naar jou toegekomen was om je te omhelzen en je te kussen, hoe denk je dat het dan met je hart gesteld zou zijn? Ik vraag het alleen maar, zie je."

„Ik zou gebeden hebben om kracht, Juhani."

„Hm!"

„Ik zou het niet zoover hebben laten komen, dat ze haar armen om me heensloeg, laat staan me kust," verzekerde Timo. ‚Blijf op een afstand,' zou ik geroepen hebben, ‚blijf op een afstand, jou slet, anders zal ik een stok nemen en je er van langs geven, dat je rug er uitziet als de vleugels van een lieveheersbeestje.' Ja, dat zou ik gedaan hebben, zonder pardon."

„M'n beste broer, me dunkt dat je er wel een beetje anders over gedacht zou hebben wanneer je wat meer van de wereld had gezien," meende Juhani. „Als je bijvoorbeeld in Abo geweest was. Ik ben daar eens geweest toen ik er ossen heenbracht van de Viertola-hoeve. Daar heb ik dingen gezien, waar ik van stond te kijken! Ik zag hoe pracht en vleierij het verstand van een mensch kunnen benevelen. Au au! Die stad, die groote rumoerige stad! Dat lichtzinnige leven! Van hier en van ginds komt met rammelend geweld een wagen aangereden, waarin van die vervloekte idioten zitten, waarin meisjes zitten als porceleinen poppen, die een geur om zich heen verspreiden van kostelijke oliën en zalven. Maar kijk! De hemel beware me! Daar komt me

zoo'n juffrouw aangetrippeld, weet ik veel! Kijk naar haar hals! Blank als melk, haar wangen zijn rood en haar oogen branden in het hoofd als twee Johannis-vuren in de zon. En daar komt een man naar haar toe, een knappe kerel, met een glanzende zwarte jas, een hoed op het hoofd. Hij gluurt naar haar. . . . de schurk! Hij gluurt door een vierkant stuk glas, dat voor z'n linker oog glinstert. Maar dan ineens. . . . hel en alle duivelen, van beide kanten buigen ze, en het vrouwmensch vertrekt haar mond tot een pruime-toetje en kwettert als een zwaluw op het dak in den zonneschijn. En die kaffer tegenover haar kwispelt en slaat met armen en beenen en zwaait met z'n hoed en schopt achteruit, dat de vonken uit de straatkeien spatten, tjee. Zulk tuig, dacht ik, zulke gekken! De jongen stond op een hoek van de straat met een vracht versche ossehuiden op z'n schouder en keek naar het spel met een verachtelijken grijns."

„Heeren zijn dwazen,” meende Tuomas.

„Kinderen, snotneuzen,” kwam Timo. „Moet je ze zien eten, met een lap om hun nek, ze kunnen niet eenmaal behoorlijk hun lepel aflikken als ze van tafel opstaan. Dat heb ik met eigen oogen gezien.”

„Maar slimme boeren, diè zijn goed,” grinnikte Simeon. „Ja, ja, er is heel wat verwijfde en onnoozels in de groote wereld, dat heb ik gezien op m'n reis naar Abo; maar geloof me, als er zoo'n juffie op je afkomt met fladderende kleeren, zoo'n lichtzinnig schepsel, dat naar allerlei lekkere dingen ruikt, dan bibbert je hart toch wel een beetje in je borst. Ja ja, jongens, de genietingen der wereld hebben gen groote verleiding voor ons, dat heb ik gemerkt op mijn Abo-reis. En ik zeg nog eens: ik beklaag dat meisje daar in dien berg van ganscher harte. Het was net op het nippertje dat ze uit die hel werd gered en dat ze met haar vriend mee kon naar den tuin van den vrede, waar God ons allen genadig zij. En laten we nu, met dit als troost, probeeren te slapen. Er is nog een grootsche sage over den berg, maar die moet tot een volgenden keer wachten. Nu gaan we slapen. Simeon, sta op en dek het vuur af met asch, dan hoef ik morgenochtend geen vuursteen en tondel te gebruiken, maar kan ik er dadelijk hout op gooien. Maak voort.”

Simeon stond op om Juhani's bevel uit te voeren, maar kwam meteen terug, hevig ontdaan. De haren waren hem te berge gerezen, z'n oogen stonden wild. Stamelend bracht hij uit dat er ginds, op het mo ras, iets niet in den haak was: het leek wel of daar een gloeiend oog hem aanstaarde! Dat maakte ook de anderen aan het schrikken. Ze bekruisten zich en drongen allen tegelijk naar buiten. Als uit steen gehouwen stonden ze daar en staarden naar de plek, die Simeon hen aanwees. In de verte achter het moeras zagen ze een wonderlijk lichtend punt, dat nu eens verdween, om dan weer te duidelijker zichtbaar te worden. Misschien zouden ze hebben kunnen denken, dat dit het eene oog van Valko was, maar zijn witte paardelijf was niet te zien, integendeel, wat ze zagen was zwart. Ook hoorden ze niet het geklingel van de bel. Stil stonden ze bijeen, bevend van spanning, tot eindelijk Tuomas barsch uitviel:

„Wat is dat daar?”

„Om 's hemels wil, spreek hem niet zoo woedend aan! *Hij is het! Hij is het!* Broeders, wat moeten we doen? *Hij is het!*”

„Ik weet het werkelijk niet, Juhani,” zei Aapo ernstig en bedrukt.

„Een paar verzen uit een psalm zouden niet kwaad zijn, dunkt me,” meende Timo.

„Broeders, kent geen van jullie een gebed van buiten? Bidt, broeders, bidt, in naam des Heeren, bidt wat je kunt bidden. Ieder gebed, dat je kent, zelfs al is het hier niet op z'n plaats. Zegt desnoods het gebed bij den doop op, als je niets anders weet.”

„Ach Juhani, ik heb wel enkele stukken uit het psalmboek uit mijn hoofd gekend, maar de schrik heeft me het verstand benomen.”

„Zoo gaat het ook mij, Timo,” verklaarde Simeon.

„Dat is ontzettend!”

„Ontzettend!”

„Voorwaar, ontzettend!”

„Wat zullen we doen?”

„Me dunkt, een vastbesloten optreden zal het beste zijn,” meende Tuomas. „Laten we hem vragen, wie hij is en wat hij wil.”

„Ik zal het vragen. — Wie ben je? Wie ben je? Wie ben je, en wat wil je van ons? — Geef antwoord.”

„Laten we brandende takken nemen. Laten we knuppels nemen,” stelde Lauri voor.

„We zullen knuppels nemen, en we slaan je tot mosterd, wanneer je je naam niet noemt, wanneer je niet zegt wie je bent en wat je moet,” brulde Juhani dreigend.

„Nee, ik vind dat we dadelijk onze knuppels moeten opnemen,” meende Lauri.

„Zouden we het wagen?” kwam Juhani aarzelend.

„Vooruit jongens, vooruit!”

Spoedig stonden ze naast elkaar op een rij, de gloeiende knoestige takken in de hand. Voorop Juhani, met oogen, zoo rond als van een uil; strak staarde hij naar de plek achter het lage hout, vanwaar het oog hem met bovenaardschen glans aanzag. Zoo stonden de broeders in den nacht op de hoogvlakte en onheilspellend schreeuwde de uil in de dennen. Het sombere woud onder hen zuchtte zwaar. En boven hun hoofden pakten donkere wolken zich aan den hemel samen.

„Als ik zeg: ‚Vooruit jongens,‘ dan werpen we den duivel onze stokken naar het hoofd.”

„Maar laten we eerst probeeren of we hem niet met bezweringsformulieren kunnen verdrijven.”

„Dat zijn verstandige woorden, Simeon. Eerst de bezweringsformulieren. Maar wat moet ik zeggen, help me, Simeon. Zeg het me voor. Dan zal ik ze hem toedonderen, dat het bosch er van dreunt.”

„Goed, luister. Hier staan we!”

„Hier staan we!”

„Als helden van het geloof, met het brandende zwaard in de hand.”

„Als helden van het geloof, met het brandende zwaard in de hand!”

„Ga heen!”

„Loop naar de hel!”

„Wij zijn gedoopte christenen. Gods strijders.”

„Wij zijn gedoopte christenen. Gods strijders. Soldaten van Jezus.”

„Zelfs al kunnen we niet lezen.”
„Zelfs al kunnen we niet lezen.”
„Maar toch gelooven wij.”
„Maar toch gelooven wij en vertrouwen wij.”
„Ga nu!”
„Ga nu!”
„Aanstonds zal de haan kraaien!”
„Aanstonds zal de haan kraaien!”
„En des Heeren rechtvaardigheid roept.”
„En des Heeren Zebaot's rechtvaardigheid roept.”
„Maar hij geeft er niet om.”
„Maar hij geeft er... Ja, dat gaat hem geen bliksem aan — maar het raakt hem niet, het raakt hem niet, al dreig ik hem ook in de tale der engelen. Broeders, de Heere beware ons! Thans blijft ons nog slechts één ding over: ,Vooruit jongens!' ”

Allen slingerden hun brandend hout naar het monster, dat op vier pooten wegdraafde, zoodat de grond er van trilde. Het vluchtte voor dien brandenden worp, terwijl de vonken om hem heen dansten en in den donkeren nacht lichtend op zijn rug bleven liggen. Toen het ondier aan den rand van de open plek gekomen was, waagde het proestend halt te houden.

En het spook van de broeders, het verschrikkelijke monster, bleek tóch het eenoogige ros Valko te zijn, dat tijdelijk in de modderpoelen van het moeras z'n witte kleur had verloren; het was blijkbaar diep weggezakt in den drassigen bodem en had langen tijd moeten worstelen voor het weer op het droge was. Bij die gelegenheid had het paard ook z'n bel verloren, hetgeen er veel toe bijdroeg, de broeders op een dwaalspoor te brengen. Dat was het oog, dat gloeide aan de overzijde van het moeras in het schemerduister van den nacht, gelijk dierenoogen gemeenlijk gloeien. Doch pas geruimen tijd later durfden de broeders naar hun Valko toe te gaan en zelfs toen nog waren ze in het eerst niet weinig bevreesd. Verlegen keerden ze terug naar de hut, en toen de dag begon te gloren, lagen allen eindelijk in diepen slaap.